

Grażyna Rytter

(emerytowana profesor Uniwersytetu Łódzkiego)

Fraz. zbić z pantałyku 'stropić kogo, pozbawić pewności siebie'

Jest to opis synchroniczny: chodzi o przykład wpływów ruskojęzycznych w polszczyźnie drugiej połowy XIX wieku. Językami porównywanymi są trzy języki wschodniosłowiańskie. Dziś znaczenie frazeologizmu zbić z pantałyku to odpowiednik zbić z tropu (w stpol. zbić ~ zrazić z jednochody) 'zmieszać, stropić', realnie 'pomieszać krok', 'stracić ślad (na polowaniu)'.
*Pantałyk jako wyraz samodzielny nie jest (i nigdy nie był) używany, natomiast znaczenie całego frazeologizmu wynika z sumy jego składników. Podobnie więc jak *duby (fraz. pleść duby smalone) również *pantałyk nie funkcjonował w znaczeniu konkretnym.

Odpowiedniki wschodniosłowiańskie poświadczane są od połowy XIX stulecia. W języku polskim idiom ten nie daje się 'zwinąć', tak jak np. zbić z tropu → stropić lub jak ukraińskie збити з пантелику → спантеличити.

Połączenia frazeologiczne opisywane w diachronii mogą wykazywać wariantywność, która gromadzi się w wyniku różnorodnych substytucji poszczególnych składników. Substytucja może obejmować wymianę składnika

połączenia przez odpowiednik bliskoznacznym lub wymianę formy gramatycznej według aktualnego wzorca w fonetyce i morfologii. Należy tu również zjawisko kalkowania, czyli tworzenia frazeologizmów według schematu wcześniej już znanego¹.

W połączeniach zorganizowanych ze składnikiem *s^zbiti składnik uzupełniający determinuje znaczenie dosłowne poświadczane aktualnie lub historycznie oraz przynależność członu podrzędnego, który jest rzeczownikiem somatycznym.

Obecność podobnych idiomów w językach słowiańskich jest rezultatem oddziaływania podobnych mechanizmów systemowych. Diafrazemy pozwalają uchwycić mechanizm, który powołał je do językowego życia, o ile połączenie występuje aktualnie (historycznie) w dwu znaczeniach: w jednym jest frazeologizmem, natomiast w drugim już idiomem. Mechanizm ten daje się uchwycić dla idiomu, który jest (był) homonimiczny z nieidiomatyczną grupą składniową.

Odnalezienie wcześniejszego, jeszcze niezleksykalizowanego połączenia czasownika z wyrażeniem przyimkowym zawierającym rzeczownik somatyczny oraz dotarcie do znaczenia dosłownego bywa utrudnione przez fakt, że „po drodze” odkładają się w idiomie m.in. rezultaty metaforyzacji oraz relacje hiperonimiczno-hiponimiczne.

Frazeologizm zbić z pantalyku pojawił się jako odpowiednik zbić z tropu, wybić z szyku. Spośród wschodniosłowiańskich odpowiedników najwcześniej zarejestrowane zostało ukraińskie збити з пантел'ику (I. Kotlarewski, T. Szewczenko), natomiast w języku literackim (jego pisanej odmianie) пантелик poza frazeologizmem nie jest notowany. Proweniencja składnika połączenia ze strukturą z + gen. sg. jest pozaliteracka i regionalno-gwarowa. Sądzić wolno, że збити з пантел'ику w warunkach kultury materialnej szlachty i mieszczaństwa na południowo-wschodnich rubieżach utarło się w związku z używanym tam strojem wierzchnim – bekieszą, bogato zdobioną pętlcami (i cennymi guzami). Nazwa pętla, pętlica miała w ukraińszczyźnie odpowiednik петля, петель i była regionalizmem, który w granicach zaboru austriackiego (monarchii austro-węgierskiej) zapożyczony został z austriackiego Band(e)l. Miejscowa

¹ Stosowany tu termin „infiltracja” odnosi się do oddzielnego wyrazu lub połączenia wyrazów przyjętych w roli „drugiej”, tj. w roli jednostki z pokrewnym znaczeniem podstawowym. Nie jest to więc nowa nominacja, wchodzi ona natomiast w rozmaite relacje w ramach tego samego mikropola.

ludność na tych terenach posługiwała się językiem niemieckim w sferze urzędowej. Poza tym w gwarach położonych na południe od Lwowa i Stanisławowa (pogranicze Polski, Ukrainy i Słowacji) poświadczono są liczne hungaryzmy, m.in. п'антл'ик, п'антличка w znaczeniu 'wstążeczka' (≤ węgiersk. pantlika 'ts.', pl. tant. п'анты, п'анта 'szlaczek wymalowany na ścianie, oddzielający ją od białego sufitu' (≤ węgiersk. pánt 'ts.', por. także śl. pántlik) (Лизанец, 1976, s. 165; Crânjala, 1938, s. 354).

W gwarach Ukrainy zakarpackiej występuje pantlyk; śrdk. zakarpack., częściowo łemkowskie również pantlyka (Балецкий, 1958, s. 40 i n.; Вєрхратский, 1877).

Poza tym w zabytkach Zakarpacia z początków XIX w. poświadczona jest odmianka пантля.

W SUM (1976, s. 344) петлиця (f.) 'ozdobna pętlica przy uniformie urzędników i studentów', w Грінченко (1907–1909) пантличка. Późniejsze słowniki podają już znaczenie przenośne пантел'ик 'rozum, roztropność' (Преображенский, 1959, s. 12: зб'ити з пантел'ику jako składnik frazeologizmu).

Miejscowi koloniści niemieccy mogli również dawać tu wzorzec dla rzeczownika dial. niem. Bandel, zaadaptowanego z przyrostkiem -yk.

Według Miklosich (1886/1970, s. 231) również w słownictwie słowackim używane są pantlik, pantlika, na Morawach zaś penta, pantl, pantl'a.

Zbić z pantałyku w XIX-wiecznej polszczyźnie miało status potoczny, którego użyteczność w sferze komunikacji codziennej to przejaw ekonomiczności środków obrazowych zamiast pojęciowych. Oto przykład:

Jestem zupełnie wykołojony (...), zdziwiony, zbity z pantałyku, oszołomiony [Listy F. Szopena; wg Sł. Fraz. (1987), s.v. zbić, zbijać].

Ówczesne źródła to korespondencja prywatna i proza o tematyce obyczajowej (dialogi imitujące wypowiedź ustną).

Nowy frazeologizm w warunkach bilingwizmu językowego mógł być łatwo rozpoznawalny na tle ówczesnych, z tradycją użycia w sferze potocznej. Nie był on homonimiczny z nieidiomatyczną grupą składniową, uzyskał jednak status wariantu dzięki obecności składnika zbić (*сьбити), tj. czasownika, który wyrażał kategorię gramatyczną. Element ten powtarzał się w składzie rodzimych, polskich idiomów zbić ~ z animuszu ~ z konceptu ~ z toru ~ z tropu. Oprócz znaczenia idiomatycznego zbić jako wyraz samodzielny posiadał również znaczenie konkretne.

Nie ma zbić z pantałyku w SJAM (1962–1983) oraz w większości monografii o językach osobniczych autorów z północno-wschodnich kresów;

SW (1900–1927) podaje pojedyncze cytaty z A. J. Glińskiego (który czerpał motywy z kultury zaścianka) oraz z prozy E. Orzeszkowej.

Włączenie frazeologizmu do serii rodzimych połączeń wyrazowych zorganizowanych wokół czasownika *zbić* (*z czego?*) ze znaczeniem ‘speszyć, stropić’ (wytrącić z dotychczasowego stanu, nastroju) było sprawdzalne w kontekstach ulokowanych na podobnym poziomie komunikacji słownej. Konteksty treściowo identyczne potwierdzały nie tylko tożsamość znaczeniową *zbić z pantafyku* ~ *zbić z tropu*, lecz także wymiennność składników *z pantafyku* / *z tropu*.

Znaczenie ‘speszyć, stropić’ mogło być przekazywane także przez czasowniki *oszołomić*, *speszyć*, np. w tym samym polu znaczeniowym znalazło się *zbić z pantafyku*, nie była to więc nowa jednostka semantyczna lub też pożyczka sensu stricto, lecz infiltracja, tj. izofrazem, podobnie jak *pleść duby smalone* / *pleść koszałki-opałki*.

Językoznawcy podkreślają, że w ówczesnej polszczyźnie zachowały się archaizmy peryferyczne, które na polsko-wschodniosłowiańskim pograniczu były podtrzymywane przez podłoże ruskojęzyczne, z drugiej natomiast strony występowały innowacje regionalne, np. uproszczenia, wyrównanie zasobów słownictwa, nadto zaś pojawiły się tendencje hiperpoprawnościowe (por. Аксамітаў, 1999, ss. 269–279).

Model konotacyjny *zbić* (*z czego?*), psł. **зъбити съ čego?* decydował tu o wyborze komponentów struktury formalnej. Treść składnika *zbić* (ukr. *збити*, brus. *збіць*) była ograniczona przez przyporządkowany jej formalnie określnik, tj. przez wyrażenie przyimkowe. W kresowych środowiskach posługujących się w XIX stuleciu dwoma (trzema) językami idiomy *zbić z tropu* oraz *збити з пантел'ику* były zapewne traktowane jako warianty znaczeniowo-formalne. Warunki takie istniały na obszarze byłego Wielkiego Księstwa Litewskiego, przede wszystkim wśród najbardziej mobilnych grup mieszkańców. Rzeczywistość ówczesna w pewnym stopniu przypomina bałkańską ligę językową (Bednarczuk, 1977, s. 58). Dodać tu można, że w XIX stuleciu w polszczyźnie pojawiły się kolejne rutenizmy leksykalne, np. *czereda*, *hajdamaka* ‘rozbójnik, rabuś’, *kołomyjka*, *znachor*.

Ukraińskie *збити* (ndk. *збив'ати з пантел'ику (кого?)*) ‘speszyć kogo, wytrącić z równowagi’ rejestruje SUM (1976, s. 343) *бр'ати, вз'яти за петельки; збитий з пантел'ику* // *збити з пливу* = gwarowe). Rejestracje od połowy XIX w. sporządzone zostały na podstawie materiału z utworów I. Kotlarewskiego i T. Szewczenki.

Piszząc żartobliwą trawestację *Eneidy* dobierał I. Kotlarewski środki językowe, kierując się indywidualnym poczuciem stylu – słownictwo i frazeologię mógł czerpać z gwar środkowego Podnieprza.

Frazeologizm збити з пантелику ulokowany tu jest w niższych rejestrach stylu potocznego.

Fragment poniższy odnosi się do Junony, która błaga boga wiatrów, aby rozproszył flotę Eneasza – niech zgubi kurs i zatonie:

Будь ласкав, сватоньку – старику!
Ізбий Енея з пантелику
 Тепер пливе на морі він...
 Пошли на його лихо злеє,
 Щоб люди всі, що при Енеї,
 Послизли і щоб він і сам...

(Котляревський, 1969, s. 42).

Kolejny przykład pochodzi z monologu w dramacie *Nazar Stodola* Tarasa Szewczenki:

[Стеха:] Дівці дівку недовго збить з панталыку, а ще таку, як моя панночка -і -і -і (Ващенко & Дорошенко, 1964, s. 269).

W języku białoruskim збіцца з пантал'ыку występuje często w gwaraх, np. w okolicy Briańska i Mohylewa (СБМ, 1993, s. 151; Носовичь, 1870; SBrian, 1973, s. 195: пантал'ык). Rzeczownik w składzie frazeologizmu збіць з панталыку (Носовичь, 1870) jest równoznaczny ze збіць (збіцца) з тропу. Ma on znaczenie 'pewność siebie'². Poza tym na Białorusi używane jest (było) збіць (збіцца) з тропу ~ з пуці ~ з дарогі ~ з т'олку.

Podobnymi środkami frazeologicznymi dysponuje także język rosyjski – są to homonimiczne z nieidiomatyczną grupą składniową frazeologizmu сбить (ndk. сбив'ать) с пантал'ыку, w XIX wieku także с толк'у ~ с пут'и ~ с дор'оги. Obok 'stropić, zmieszać kogo' mają one znaczenie nieidiomatyczne 'zperchnąć z obranej drogi'. Dziś już przestarzałe jest сбить с пахв'ей // пахв'ы (Dal, 1980, s. 26; por. pol. poszwa, stpol. pochwa 'część uprzęży końskiej'). Poza prozą literacką (A. Czechow, I. Turgieniew i in.) jego występowanie szeroko udokumentowane jest w gwarach (SSRLJ, 1948, s. 121, s.v. панталык; Фасмер, 1969, s. 199).

O szczególnej częstotliwości użycia збиць з панталыку w polszczyźnie kresów południowo-wschodnich zdecydował splot czynników, głównie zaś „rozmyte”

² Cytaty podają: Е. С. Мяцельская, Я. М. Камароўскі, Слоўнік беларускай народнай фразеалогіі (przykłady z okolic Pińska, Ślуска, Staroduba) (Мяцельская & Камароўскі, 1972).

granice między frazeologią literacką a gwarową (ludową). Wpływ podłoża ukraińskiego szczególnie wyraziście odbił się w powieściach obyczajowych³. Oto cytat:

Musi hrabia mieć resursa i nadzieje ukryte! Inaczej zbiłby z pantalyku, a trzyma się ostro (J. I. Kraszewski, *Komedianci*, wydanie z 1873 r., t. I, s. 176).

Podsumowanie

Mechanizm powstawania izofrazemów nie jest łatwy do uchwycenia. Konieczność posługiwania się wyłącznie źródłami pisаныmi wyklucza obserwację konkretnych aktów mownych, dlatego też opis lepiej jest ograniczyć do pojedynczych przykładów infiltracji wschodniosłowiańskich.

O zaadaptowaniu idiomu zbić z pantalyku zadecydowała rodzima, polska siatka połączeń wyrazowych, był on jednakże swoistym „naddatkiem”, który nie zappełnił jakiejś luki w istniejącym zasobie.

W sytuacji bilingwizmu języki pozostające w kontakcie ujawniają właściwości systemu leksykalnego i składniowego, aktualizowane są również elementy słowotwórcze. Przekładalność na płaszczyźnie wyższej niż formalna to kryterium pozwalające odróżnić, które z elementów dwóch języków są tworami nowymi, a które nimi nie są. Weryfikowalności w planie treści dowodzi obecność „drugich” środków oznaczania w XIX-wiecznej polszczyźnie kresowej, np. oboczników słowotwórczych dzieciak / dzieciuk, krzykała / krzykało i infiltracji słownikowych, np. dziarski / hoży, gromada / czereda.

Bibliografia

- Bednarczuk, L. (1977). Моўная суіснасць Вялікага Княства Літовскага. W: A. Bolek i in. (Red.), *Słowianie Wschodni: Między językiem a kulturą* (ss. 55–61). Kraków: Wydaw. Bohdan Grell i Córka.
- Crânjală, D. (1938). *Rumunské vlivy v Karpatech*. Praha: Orbis.

³ W NKP (1970, s. 815) (s.v. *pantalyk*) liczne ekscerpcje z powieści M. Czajkowskiego, J. Dzierżkowskiego.

- Górski, K., & Hrabec, S. (Red.). (1962–1983). *Słownik języka Adama Mickiewicza* [SJAM] (T. 1–11). Wrocław: Ossolineum.
- Karłowicz, J., Kryński, A., & Niedźwiedzki, W. (Red.). (1900–1927). *Słownik języka polskiego* [SW] (T. 1–8). Warszawa: Kasa im. Mianowskiego.
- Krzyżanowski, J. (Red.). (1970). *Nowa księga przysłów i wyrażen przysłowiowych polskich* [NKP] (T. 2). Warszawa: PIW.
- Miklosich, F. (1970). *Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen*. Amsterdam: Philo Press. (Reprint wydania Wien 1886).
- Schade, O. (1862–1866). *Altdeutsches Wörterbuch* (Cz. 1–2). Halle: Verlag der Buchhandlung des Waisenhauses.
- Skorupka, S. (1987). *Słownik frazeologiczny języka polskiego* [Sł. Fraz.] (T. 1–2). Warszawa: Wiedza Powszechna.
- Аксамітаў, А. (1999). Беларуска-неславянскія ізафраземы – падабенства і адрознення. *Slavia Orientalis*, 48, 269–279.
- Білодід, І. К. (Red.). (1976). *Словник української мови* [SUM] (Т. 6). Київ: Наукова думка.
- Балецкий, Э. (1958). Из словарного состава украинских карпатских говоров. *Studia Slavica*, 4, 399–404.
- Ващенко, В. С., & Дорошенко, К. П. (1964). *Словник мови Шевченка в двох томах* (Т. 1). Київ: Наукова думка.
- Верхратский, И. (1877). *Знадобы до словаря южнорусского*. Львів: Товариство имен. Шевченка.
- Грінченко, Б. (1907–1909). *Словарь української мови* (Т. 1–4). Київ.
- Даль, В. И. (1980). *Толковый словарь живого великорусского языка: В 4 т.* [Dal] (Т. 3). Москва: Русский язык.
- Котляревський, І. (1969). *Повне зібрання творів*. Київ: Наукова думка.
- Лизанец, П. Н. (1976). *Венгерские заимствования в украинских говорах Закарпатья*. Будапешт: Akadémiai Kiadó.
- Мартынаў, В. В. (Red.). (1993). *Этымалагічны слоўнік беларускай мовы* [ЄБМ] (Т. 8). Мінск: Навука і тэхніка.
- Мяцельская, Е. С., & Камароўскі, Я. М. (1972). *Слоўнік беларускай народнай фразеалогіі*. Мінск: Выдавецтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.
- Носовичъ, И. И. (1870). *Словарь бѣлорускаго нарѣчія*. Санкт-Петербургъ: Типографія Императорской Академіи Наук.
- Преображенский, А. Г. (1959). *Этимологический словарь русского языка* (2. wyd., Т. 2). Москва: Издательство иностранных и национальных словарей.
- Расторгуев, П. А. (1973). *Словарь народных говоров Западной Брянщины* [SBrian]. Минск: Наука и техника.
- Словарь современного русского литературного языка АН СССР* [SSRL]. (1948) (Т. 9). Москва: Издательство Академии Наук СССР.

Фасмер, М. (1969). *Этимологический словарь русского языка* (Т. 3). (О. Н. Трубачев, Тлум., uzupełnienia). Moskwa: Прогресс.

Bibliography (Transliteration)

- Aksamitaŭ, A. (1999). Belaruska-neslavianskiia izafrazemy – padabenstva i adroznennia. *Slavia Orientalis*, 48, 269–279.
- Balets'kii, È. (1958). Iz slovarnogo sostava ukrainskikh karpatskikh govorov. *Studia Slavica*, 4, 399–404.
- Bednarczuk, L. (1977). Moŭnaia suisnasts' Vialikaha Kniastva Litovskaha. In A. Bolek et al. (Eds.), *Słowianie Wschodni: Między językiem a kulturą* (pp. 55–61). Kraków: Wydaw. Bohdan Grell i Córka.
- Bilodid, I. K. (Ed.). (1976). *Slovník ukraïns'koï movy* [SUM] (Vol. 6). Kyïv: Naukova dumka.
- Cránjalä, D. (1938). *Rumunské vlivy v Karpatech*. Praha: Orbis.
- Dal', V. I. (1980). *Tolkovyĭ slovar' zhivogo velikoruskogo iazyka: V 4 t.* [Dal'] (Vol. 3). Moskva: Russkii iazyk.
- Fasmer, M. (1969). *Ètimologicheskii slovar' russkogo iazyka* (Vol. 3). (O. N. Trubachev, Trans., addenda). Moskva: Progress.
- Górski, K., & Hrabec, S. (Eds.). (1962–1983). *Słownik języka Adama Mickiewicza* [SJAM] (Vols. 1–11). Wrocław: Ossolineum.
- Hrinchenko, B. (1907–1909). *Slovar' ukraïns'koï movy* (Vols. 1–4). Kyïv.
- Karłowicz, J., Kryński, A., & Niedźwiedzki, W. (Eds.). (1900–1927). *Słownik języka polskiego* [SW] (Vols. 1–8). Warszawa: Kasa im. Mianowskiego.
- Kotliarevs'kyĭ, I. (1969). *Povne zibrannia tvoriv*. Kyïv: Naukova dumka.
- Krzyżanowski, J. (Ed.). (1970). *Nowa księga przysłów i wyrażeń przysłowiowych polskich* [NKP] (Vol. 2). Warszawa: PIW.
- Lizanets, P. N. (1976). *Vengerskie zaimstvovannia v ukrainskikh govorakh Zakarpat'ia*. Budapesht: Akadémiai Kiadó.
- Martynaŭ, V. V. (Ed.). (1993). *Ètymalahichny sloŭnik belaruskai movy* [ÈBM] (Vol. 8). Minsk: Navuka i tèkhnika.
- Miatseľ'skaia, E. S., & Kamaroŭski, I. M. (1972). *Sloŭnik belaruskai narodnai frazealohii*. Minsk: Vydavestva Belaruskaha dziazhaŭnaha universiteta.
- Miklosich, F. (1970). *Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen*. Amsterdam: Philo Press. (Reprint of the edition Wien 1886).
- Nosovich', I. I. (1870). *Slovar' bieloruskago nariech'ia*. Sankt-Peterburg?: Tipografii Imperatorskoĭ Akademii Nauk.
- Preobrazhenskii, A. G. (1959). *Ètimologicheskii slovar' russkogo iazyka* (2. ed., Vol. 2). Moskva: Izdatel'stvo inostrannykh i nacional'nykh slovariĭ.

- Rastorguev, P. A. (1973). *Slovar’ narodnykh govorov Zapadnoi Brianshchiny* [SBrian]. Minsk: Nauka i tekhnika.
- Schade, O. (1862–1866). *Altdeutsches Wörterbuch* (Pt. 1–2). Halle: Verlag der Buchhandlung des Waisenhauses.
- Skorupka, S. (1987). *Słownik frazeologiczny języka polskiego* [Sł. Fraz.] (Vols. 1–2). Warszawa: Wiedza Powszechna.
- Slovar’ sovremennogo russkogo literaturnogo iazyka AN SSSR* [SSRLJ]. (1948) (Vol. 9). Moskva: Izdatel’stvo Akademii Nauk SSSR.
- Vashchenko, V. S., & Doroshenko, K. P. (1964). *Slovnnyk movy Shevchenka v dvokh tomakh* (Vol. 1). Kyiv: Naukova dumka.
- Verkhratskiĭ, I. (1877). *Znadobi do slovaria iuzhnorusskogo*. L’viv: Tovarystvo ymen. Shevchenka.

The phrase zbić z pantalyku ‘to perplex, shatter somebody’s confidence’

Summary

The article concerns the East-Slavic linguistic influence on Polish in the second half of the nineteenth century as exemplified by the meaning of the phrase *zbić z pantalyku*. Today’s meaning of the phrase is associated with another phraseologism *zbić z tropu* ‘to throw [lit. knock] off trace,’ which originates from the hunting jargon. **Pantalyk* as a separate word is not (and never has been) used in general Polish, and the comprehensibility of the whole phrase is the result of the sum of its components.

East Slavic counterparts of the phrase are attested from the mid-nineteenth century. In the Polish of the period, *zbić z pantalyku* had a colloquial status, and its usefulness in the sphere of everyday communication was a manifestation of economy of imaginary rather than conceptual means of expression. Especially in the conditions of widespread bilingualism, the new phrase could easily be recognized against the background of contemporary usage of near-synonymous colloquial phrases derived from the verb *zbić* ‘to beat’ but also ‘to knock off.’

The greater frequency of *zbić z pantalyku* in the Polish of south-eastern borderlands resulted from a combination of factors, mainly the blurred boundaries between literary and dialectal (folk) phraseology.

Fraz. zbić z pantałyku 'stropić kogo, pozbawić pewności siebie'

Streszczenie

Artykuł dotyczy wpływów ruskojęzycznych w polszczyźnie drugiej połowy XIX wieku. Dziś znaczenie frazeologizmu zbić z pantałyku to odpowiednik wybić z szyku, zbić z tropu, 'zmieszać, stropić', realnie 'pomieszać krok', 'stracić ślad (na polowaniu)'.
*Pantałyk jako wyraz samodzielny nie jest (i nigdy nie był) używany w polszczyźnie ogólnej, natomiast znaczenie całego frazeologizmu wynika z sumy jego składników.

Odpowiedniki wschodniosłowiańskie poświadczone są od połowy XIX stulecia. W ówczesnej polszczyźnie zbić z pantałyku miało status potoczny, którego użyteczność w sferze komunikacji codziennej to przejaw ekonomiczności środków obrazowych zamiast pojęciowych.

Nowy frazeologizm mógł być łatwo rozpoznawany w warunkach bilingwizmu językowego na tle ówczesnych środków z tradycją użycia w sferze potocznej. O szczególnej częstotliwości użycia zbić z pantałyku w polszczyźnie kresów południowo-wschodnich zdecydował splot czynników, głównie zaś „rozmyte” granice między frazeologią literacką a gwarową (ludową).

Keywords: phraseology; etymology; Polish language; Russian language; Ukrainian language; Belarusian language; bilingualism; calque

Słowa kluczowe: frazeologia; etymologia; język polski; język rosyjski; język ukraiński; język białoruski; dwujęzyczność; kalka

Grażyna Rytter, Professor Emerita, University of Lodz, Łódź

Correspondence: sfps@ispan.waw.pl

This work has been self-funded by the author.

Competing interests: The author has declared she has no competing interests.